Україна дипломатична

НАУКОВИЙ ЩОРІЧНИК

Київ • 2021

Виходить друком із листопада 2000 року

Автори проєкту
Анатолій Денисенко,
Василь Туркевич,
Павло Кривонос

Засновники
Генеральна дирекція
з обслуговування іноземних представництв,
Державна установа
«Інститут всесвітньої історії НАН України»,
Історичний клуб «Планета»

Видання рекомендовано до друку вченою радою
Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України».
Протокол № 07 від 28 жовтня 2021 року

Видавець
Генеральна дирекція
з обслуговування іноземних представництв

Головні редактори
Валерій Власенко, *кандидат історичних наук*
Інна Хоменська, *кандидатка філологічних наук*

Заступник головних редакторів
Володимир Денисенко, *доктор історичних наук*

Книгу зареєстровано як наукове фахове видання
за спеціальністю 032 – «Історія та археологія»
(наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 2 липня 2020 року)

ISBN 978-617-7919-14-7

ISSN 2707-7683

DOI 10.37837/2707-7683-2021

Issued since November 2000

Created by

Anatolii Denysenko,
Vasyl Turkevych,
Pavlo Kryvonos

Founders

Directorate-General for Rendering Services
to Diplomatic Missions,
State Institution "Institute of World History
of the National Academy of Sciences of Ukraine",
Planeta Historical Club

The issue is recommended for publishing by the Academic Council
of the State Institution "Institute of World History of the NAS of Ukraine".
Protocol no. 7 dated 28 October 2021

Publisher

Directorate-General
for Rendering Services to Diplomatic Missions

Editors-in-Chief

Valerii Vlasenko, *PhD in History*
Inna Khomenska, *PhD in Philology*

Deputy Editors-in-Chief

Volodymyr Denysenko, *Doctor of History*

Pursuant to the Order
of the Ministry of Education and Science of Ukraine no. 886 dated 2 July 2020,
the book is registered as a scientific professional publication in speciality 032 –
History and Archeology

ISBN 978-617-7919-14-7

ISSN 2707-7683

DOI 10.37837/2707-7683-2021

ЗМІСТ

Дмитро Кулеба. Українська дипломатія за 30 років незалежності України. 7

До 30-річчя відновлення дипломатичних відносин.
Добірка архівних документів 19

ІСТОРІЯ ДИПЛОМАТІЇ

Ірина Матяш. Діяльність першого українського представництва в Стамбулі:
державна місія дипломатів 32
Павло Гай-Нижник. Зовнішньополітичні аспекти національно-визвольної боротьби
та геостратегічне місце Української держави в концепції ОУН(б) 51
Теофіл Рендюк. Апогей діяльності Надзвичайної дипломатичної місії
Української Народної Республіки в Румунії (1921 рік). 71
Андрій Кудряченко. Здійснення загальнонаціональних інтересів
повоєнної Німеччини у вимірах «канцлерської демократії» 89
Сергій Здіорук, Павло Кривонос. Акт проголошення незалежності України –
логічний крок до відновлення самостійності Української держави 109
Юрій Клименко, Олександр Потєхін. Європа на шляху до Другої світової війни:
полемічні замітки. 127

ІНСТИТУЦІЙНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ ОЧИМА ЇЇ УЧАСНИКІВ

Юрій Костенко. Невивчений урок 146
Борис Базилевський. Тридцять років по тому 161
Станіслав Лазебник. Незалежність України в долях закордонного українства 191

ФАХОВИЙ ПОГЛЯД ДИПЛОМАТА

Микола Кулініч. Україна й Австралія: нові горизонти співпраці 211
Ростислав Троненко. Науково-технічна співпраця України й Бразилії –
здобутки та перспективи 230
Ігор Долгов. Спільними зусиллями до сталого розвитку. 248
Олександр Балануца, Ольга Сегеда. Публічна дипломатія в роботі дипустанов:
цікаві факти з українського досвіду в Кувейті 267
Петро Врублевський. Успіхи української дипломатії в Казахстані. 276
Ігор Осташ. Розвиток християнського книгодрукування в Лівані та Сирії
в першій половині XVIII століття 291
Інна Огнівець. Розвиток українсько-португальських відносин в умовах протидії
російській гібридній війні 311
Євген Перебийніс. «Чехія є незмінною та однією з найбільших союзниць
нашої держави». 332
Ан Нгуєн. «Міграція – це не проблема, що потребує розв'язання.
Це реальність, яку треба регулювати й скеровувати» 350
Елена Летісія Мікусінскі. Українсько-аргентинське партнерство:
круговерть дивовижних людей і блискучих можливостей. 363
Алекс Ленартс. Поглиблення співпраці й продовження багаторічного партнерства
Бельгії та України. 389
Нортон де Андраде Мелло Рапеста. «Для багатьох Бразилія – ніби країна див» 397

Хонг Тхач Нгуєн. Українсько-в'єтнамські відносини:
на шляху до кращого взаєморозуміння та партнерства 411
Каймо Кууск. Естонський досвід: стійкість поміж бур 428
Фауз Ель Ашшабі. Україна та Марокко: спільне прагнення до розвитку..... 448
Салем Ахмед Аль-Каабі. Відповідь ОАЕ на зміни клімату 457
Ноель Ізраїль Хохар. Дружба на відстані..... 464
Хашем Даджані. «Ми працюємо в дружній державі та з хорошими людьми»..... 476
Мохамед Еїса Ісмаїл Дахаб. Політичні події в Судані.
Тріумфальна Груднева революція 488
Алішер Курманов. «Новий Узбекистан»: невтомний шлях до реформ..... 492
Французький інститут в Україні. Франція в культурному пейзажі України..... 507

ДИПЛОМАТИЧНИЙ КОРПУС УКРАЇНИ

Надзвичайні та Повноважні Посли України в іноземних державах..... 522
Надзвичайні та Повноважні Посли іноземних держав в Україні..... 565
Представники України при міжнародних організаціях 605
Представники міжнародних організацій в Україні 609

СУЧАСНА ДИПЛОМАТІЯ: КОНЦЕПЦІЇ ТА РЕАЛІЇ

Іван Нагорняк. Українська дипломатія та ЄС: поза межами асоціації..... 621
Олександр Деменко. Греко-турецькі відносини: сучасний стан і можливості зниження
конфронтаційного потенціалу 635
Олександр Мішин. Африка як пріоритетний напрям зовнішньої політики України. . 651
Сергій Пирожков, Назіп Хамітов. Реальна незалежність України:
баланс цивілізаційної суб'єктності та національної безпеки..... 669
Євгенія Габер. Столітня межа: довгий шлях до українсько-турецького
стратегічного альянсу..... 684
Євген Братута, Олексій Братута. Дослідження Республіки Китай
як політико-територіального утворення в системі міжнародних відносин..... 700
Вячеслав Ціватий, Марина Марцинюк. Публічний вимір міграційної політики
в умовах мондіалізації: парадигми української та європейської дипломатичних
і діаспорних практик XXI століття 717
Кароліна Цинк. Роль моральності в дипломатичній діяльності
деяких політиків XX століття 724

ГЕОПОЛІТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Володимир Огризко. Розпад Росії: загроза чи шанс? 738
Григорій Перепелиця. Дипломатія Зеленського в урегулюванні
російсько-українського конфлікту на Донбасі 745
Сергій Зубченко. «Гуманітарна зброя» в геополітичних протистояннях XX століття:
стратегічні ресурси національної стійкості 763
Ігор Лоссовський. Придністровське врегулювання:
внесок України та висновки для Донбасу 781
Ігор Тодоров. Посольство України в Угорщині в протидії російській агресії..... 803

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ

Людмила Чекаленко. Публічна історія: нове відкриття чи призабута давність?..... 819
Вікторія Солошенко. Фальшування творів мистецтва: міжнародний контекст 829

ПОСТАТІ ТА ПОДІЇ

Юрій Богаєвський, Ігор Турянський. Кредо його життя. 842
Сергій Рева. Радянський посол з Україною в серці 847
Василь Кремень. Міжнародні зв'язки як важливий напрям діяльності
Національної академії педагогічних наук України 853
Сергій Сидоренко. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Нові обрії співпраці України
й Аргентинської Республіки 867

БІБЛІОГРАФІЯ

Віктор Андрущенко. Рецензія на монографію С.І. Пирожкова, Н.В. Хамітова
«Цивілізаційна суб'єктність України: від потенцій до нового світогляду і буття людини»
(К.: Наукова думка, 2020. 255 с.). 871
Степан Віднянський. Рецензія на книгу Б.І. Гуменюка.
«Із щоденника посла України» (К.: ДП «ГДІП», 2021. 208 с.). 874
Борис Гуменюк. Рецензія на книгу Олександра Сліпченка
«Умение помнить. Заметки о дипломатии и дипломатах(4)»
(К.: «Видавничий дім "АртЕк"», 2020. 650 с.). 877

ДОСЛІДЖЕННЯ І РОЗВІДКИ

Юрій Фельштинський, Михайло Станчев. Грузія на захисті незалежності:
від Брестського миру до окупації радянською владою 882

TABLE OF CONTENTS

Dmytro Kuleba. Ukrainian Diplomacy Over 30 Years of Ukraine's Independence. 13

To the 30th anniversary of the resumption of diplomatic relations.
A compilation of archival records 19

HISTORY OF DIPLOMACY

Iryna Matiash. Activities of the First Ukrainian Representation in Istanbul:
State Mission of Diplomats 50
Pavlo Hai-Nyzhnyk. Foreign Policy Aspects of the National Liberation Struggle
and the Geostrategic Place of the Ukrainian State in the Concept of the OUN-B 70
Teofil Rendiuk. The Pinnacle in the Activity of the Extraordinary Diplomatic Mission
of the Ukrainian People's Republic in Romania (1921) 88
Andrii Kudriachenko. The Fulfillment of Nationwide Interests of Post-War Germany
in the Dimension of 'Chancellor Democracy' 108
Serhii Zdioruk, Pavlo Kryvonos. The Act of Declaration of Independence of Ukraine:
A Logical Step to Resuming the Independence of the Ukrainian State
(For the 30th anniversary of Ukraine's independence) 126
Yurii Klymenko, Oleksandr Potiekhin. Europe on the Road to World War II:
Polemical Notes 145

INSTITUTIONAL HISTORY OF UKRAINIAN DIPLOMACY THROUGH THE EYES OF THOSE INVOLVED

Yurii Kostenko. A Lesson Unlearned 160
Borys Bazylevskyi. Thirty Years Later (Personal) 176
Stanislav Lazebnyk. Ukraine's Independence in the Destiny of Ukrainians Abroad 210

DIPLOMAT'S PROFESSIONAL OPINION

Mykola Kulinich. Ukraine and Australia: New Horizons of Cooperation 221
Rostyslav Tronenko. Scientific and Technical Cooperation between Ukraine and Brazil:
Achievements and Prospects 239
Ihor Dolhov. Working Together for Sustainable Development 258
Oleksandr Balanutsa, Olha Seheda. Public Diplomacy in the Work of Diplomatic Missions:
Interesting Facts from the Ukrainian Experience in Kuwait 272
Petro Vrublevskyi. Achievements of Ukrainian Diplomacy in Kazakhstan 284
Ihor Ostash. The Development of Arab Christian Book Printing in Lebanon and Syria
in the First Half of the 18th Century 302
Inna Ohnivets. The development of Ukraine-Portugal Relations in Conditions
of Countering Russian Hybrid War 322
Yevhen Perebyinis. The Czech Republic is a constant and one of the greatest allies of our
country 341
Anh Nguyen. 'Migration is not a problem that needs to be solved.
It is a reality that needs to be managed' 357
Elena Leticia Mikusinski. Argentine-Ukrainian Partnership:
A Cocktail of Outstanding People and Formidable Opportunities 377

Alex Lenaerts. Deepening Cooperation and Further Long-Lasting Partnership of Belgium and Ukraine 393
Norton De Andrade Mello Rapesta. 'Brazil is known as a magic word'..... 404
Hong Thach Nguyen. Ukraine-Vietnam Relations: Charting the Way to Better Understanding and Partnership 420
Kaimo Kuusk. Estonia's Experience: Practicing Sustainability, Weathering Storms 438
Faouz El Achchabi. Ukraine and Morocco: Common Aspiration for Development 453
Salem Ahmed Alkaabi. The UAE's Response to Climate Change 461
Dr Noel I. Khokhar. Friendship at a Distance 470
Hashem Dajani. We Work in a Friendly Country and Deal with Kind People 482
Mohamed Eisa Ismail Dahab. Political Developments in the Sudan 490
Alisher Kurmanov. 'New Uzbekistan': The Tireless Way to Reforms 499
French Institute in Ukraine. France in the Cultural Landscape of Ukraine 514

DIPLOMATIC CORPS OF UKRAINE

Ambassadors Extraordinary and Plenipotentiary of Ukraine to Foreign Countries 522
Ambassadors Extraordinary and Plenipotentiary of Foreign Countries to Ukraine 565
Representatives of Ukraine to International Organisations 605
Representatives of International Organisations in Ukraine 609

MODERN DIPLOMACY: CONCEPTS AND REALITIES

Ivan Nahorniak. Ukrainian Diplomacy and the EU: Going beyond Association 634
Oleksandr Demenko. Greek-Turkish Relations: Current Status and Opportunities to Reduce Confrontational Potential..... 650
Oleksandr Mishyn. Africa as a Priority Direction of Ukrainian Foreign Policy 668
Serhii Pyrozhkov, Nazip Khamitov. Ukraine's Real Independence: Balance of Civilisational Agency and National Security..... 683
Dr Yevheniia Haber. Crossing the Centennial Threshold: A Long Way to the Ukrainian-Turkish Strategic Alliance 685
Yevhen Bratuta, Oleksii Bratuta. A Study of the Republic of China as a 'Political and Territorial Entity' in the System of International Relations 716
Viacheslav Tsivatyi, Maryna Martsyniuk. The Public Dimension of Migration Policy in the Conditions of Mondialisation: The Paradigms of Ukrainian and European Diplomatic and Diaspora Engagement Practices of the 21st Century 718
Karolina Cynk. The Role of Morality in the Diplomatic Activity of Selected Politicians in the 20th Century 725

GEOPOLITICS IN MODERN WORLD

Volodymyr Ohryzko. The Demise of Russia: Threat or Opportunity? 742
Hryhorii Perepelytsia. Volodymyr Zelenskyy's Diplomacy in Resolving the Russian-Ukrainian Conflict in Donbas 762
Serhii Zubchenko. 'Humanitarian Weapons' in Geopolitical Confrontations of the 21st Century: Strategic Resources of National Resilience..... 780
Ihor Lossovskyi. Transnistrian Settlement Process: Contribution of Ukraine and Conclusions for Donbas 802
Ihor Todorov. Embassy of Ukraine in Hungary in Countering Russian Aggression..... 818

PUBLIC DIPLOMACY

Liudmyla Chekalenko. Public History: New Discovery or Forgotten Past? (Passing Remarks on Ukrainian History) 828
Viktoriia Soloshenko. Art Forgery: The International Context 841

FIGURES AND EVENTS

Yuri Bohayevsky, Ihor Turianskyi. The Credo of His Life 845
Serhii Reva. Soviet Ambassador with Ukraine in His Heart 850
Vasyl Kremen. International Cooperation: An Essential Component of the Activities of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine 866
Serhii Sydorenko, Liubov Yavorska. Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute. New Horizons of Cooperation between Ukraine and the Argentine Republic 870

BIBLIOGRAPHY

Viktor Andrushchenko. A review of the monograph by S. Pyrozhkov and S. Khamitov *Civilisational Agency of Ukraine: From Potentialities to New Outlook and Human Existence* 871
Stepan Vidnianskyi. A review of B. Humeniuk's book *From the Notebook of Ukrainian Ambassador: Kyiv – Nicosia – Kyiv* 874
Borys Humeniuk. A review of O. Slipchenko's book *The Art of Remembrance. Notes on Diplomacy and Diplomats* 877

RESEARCHES. ESSAYS

Yurii Felshtynskyi, Mykhailo Stanchev. Georgia on Protecting Independence: from the Brest Peace to Occupation by Soviet Government 893

Борис ГУМЕНЮК,
Надзвичайний та Повноважний Посол,
доктор історичних наук

Рецензія на книгу Олександра Сліпченка «Умение помнить. Заметки о дипломатии и дипломатах (4)» (К.: «Видавничий дім "АртЕк"», 2020. 650 с.)

2021 року видано чергову книгу відомого українського дипломата й письменника Олександра Сліпченка «Умение помнить», яка стала вже четвертою в його серії «Заметки о дипломатии и дипломатах». Свого часу, коли вийшла перша книга зазначеної серії («От имени страны», 2009 р.), я написав одверто позитивну рецензію, не гадаючи, що матиму втіху насолоджуватися продовженням цього значного літературно-історичного проєкту, який автор замислив і так досконало втілив.

Перш ніж розпочати рецензування власне змісту цієї книги, я хотів би насамперед відзначити літературний стиль, притаманний авторові. Мистецький метод О. Сліпченка – то надзвичайно потужний механізм, що дозволяє в його самобутній манері ворушити колосальними історичними пластами, переноситися разом зі своїми героями від століття до століття, подорожувати з ними континентами, ніби особисто супроводжує їх під час виконання особливих дипломатичних місій від доби княгині Ольги – через середньовічні Європу й Азію – до сучасних США, Канади, Франції та, звичайно, України. Автор сам пояснює цей прийом так: «У школі нас учили історії ніби за хронологічною вертикаллю, умонтованою на обмеженому географічному просторі власної країни. Такий самий "вертикальний принцип" застосовували й під час вивчення всесвітньої історії, яку щоразу розкладали на окремі імперії чи території впливу. Так ми уникали порівнянь, адже нам їх подавали в готовому, ідеологічно препарованому вигляді. Мені здається, що концепція "глобального світу"

передбачає рішуче інший підхід, який базується на фасетковому зорові типу "ока бабки", що вміщує 28 000 клітин – оматидіїв. Таке око охоплює предмет повністю, формуючи його мозаїчне зображення» (с. 645).

Спочатку О. Сліпченко концентрує своє дослідницьке око на Європі доби пізнього Середньовіччя, зазначаючи: «…охопимо ж подумки її всю – від Лондона до Хортиці. Більш точно, якою Європа була в 1533 році. Рік цей і на європейському Сході також був по-своєму пам'ятним. Тоді Османський Султан І Пишний і Польський Король Сигізмунд І Старий саме уклали угоду про "вічний мир" між їхніми країнами, що розв'язувало обом руки в їхніх войовничих устремліннях на інших напрямках: Москва – для Польщі; Персія – для Туреччини» (с. 7).

Оповідь розпочато, але Олександр Сліпченко не був би собою, якби просто повів читача прямою стежиною, розкриваючи перипетії дипломатичного життя середньовічної Європи через надзвичайно цікавий та повчальний опис відповідних подій і тодішніх героїв – блискучих дипломатів у Лондоні, Парижі, Варшаві, Мадриді, Москві, Стамбулі, а також в Україні (Хортиця, Черкаси, Бар, Київ, Кременець). Свою книгу він починає дуже елегантним, я б сказав, на найвищому рівні дипломатично-мистецьким способом – описом знаменитої картини Ганса Гольбайна-молодшого «Посли», створеної того ж таки 1533 року. Зображення цього полотна розміщено на обкладинці рецензованої книги. Але це – не простий опис, а радше своєрідне детективне розслідування: глибокий аналітичний зріз не лише біографій двох дипломатів – 29-річного Жана де Дентевілля та 20-річного Жоржа де Сельва, – а й предметного світу, що їх оточує і надає надзвичайно глибокого змісту всій картині.

Серед цих предметів головним для автора, а отже, і його читачів виявився глобус 1519 року. Й «особливо цікавою, – зауважив О. Сліпченко, – виявилася східна частина карти Європи. Якщо її уважно розглянути, то можна побачити, що між Полонією і Понтом Евксинським (Чорним морем) розташована "Русія". А далеко на сході, за Дніпром, степами "Кременії" і Танаїсом (Доном), між Лівонією та Булгарією затиснута невеличка "Московія". Уже власне за межами Європи…» (с. 594).

Власне картина, як і долі її персонажів, є своєрідною облямівкою, що вміщує в смисловий контекст понад три десятки нарисів, які загалом творять художньо-наукове дослідження складного та надзвичайно суперечливого феномена – історії. Але пам'ять – особиста й загальнонаціональна – робить історію вічно живою і захопливо актуальною.

Структурно книга складається з трьох частин: 1. Дипломати. 2. Історія. 3. Пам'ятники. За автором, «десь "дипломатична" тема лунає безпосередньо, подекуди вона проходить ніби другим планом, місцями її може розгледіти лише уважний читач. Дипломатія – заняття багатопланове та багатожанрове,

і дипломату доводиться мати справу з різноманітними речами, удаючись водночас до всіляких прийомів і засобів, зокрема й історичних прецедентів та паралелей. Загалом це справа творча, а творчість не може себе обмежувати вузькопрофесійністю. Так мені, зрештою, здається» (с. 9).

Що ж цього разу нам подарувала книга О. Сліпченка, Надзвичайного і Повноважного Посла України у Швеції (за сумісництвом у Данії та Норвегії), у Швейцарії, в Ізраїлі, Постійного представника України при ЮНЕСКО, першого Повіреного в справах незалежної України у Франції, який розпочав свою дипломатичну службу ще 1966 року та пройшов усіма щаблями кар'єрних сходів. Використовуючи різноманітні документальні джерела (О. Сліпченко вільно володіє, зокрема, англійською, французькою, польською мовами), автор зафарбовує чимало білих плям нашої історії, передусім козацької доби, проводить унікальне дослідження історії деяких родоводів, які відігравали помітну роль у політичному житті тогочасної Європи, узагалі вводить у науковий обіг багато нових фактів, які виконують роль своєрідних пазлів, сприяють ліпшому розумінню тогочасних подій за допомогою детальнішого їх висвітлення, формування цілісного мозаїчного полотна. Чого тільки варта в дослідженні О. Сліпченка історія роду Михайла Глинського, який, на думку історика Миколи Аркаса: «…здобувши собі великої слави та відчуваючи в собі силу задумав відірвати Україну […] од Польщі й самому зробитися Великим князем українським» (с. 616). Або пізніші події, пов'язані з утворенням у таврійських степах автономної «Наполеоніди», включно з Кримом.

На особливу увагу заслуговує також зроблений автором детальний аналіз книги такого унікального джерела інформації, як «Rerum Moscoviticarum Commentarii» (з лат. – «Записки про московитські справи») дипломата XVI ст. Зиґмунда Герберштайна, які, на думку О. Сліпченка, зберегли свою актуальність і п'ять століть потому: «Важко збагнути, чи то народ унаслідок своєї грубості потребує правителя-тирана, чи то від тиранії цього ж правителя народ сам стає таким грубим, нечулим і жорстоким […] Цей народ знаходить більше задоволення в рабстві, ніж у свободі» (с. 598).

Не менш цікавим для читача є огляд ще одного документального джерела – «Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europiana et de contentis in eis» (з лат. – «Трактату про дві Сарматії, Азійську та Європейську, і про те, що в них»). Працю видав 1517 року відомий польський історик та географ, професор і ректор Краківського університету Матвій із Міхова (справжнє ім'я – Мацєй Карпіґа). Проте сам «Трактат» для О. Сліпченка став лише стартовим майданчиком, із якого він веде читача своїми стежинами-розслідуваннями територією «Дикого поля», українськими землями від Бугу до Дністра, од Дністра до гирла Дунаю, просторами Середнього Подніпров'я і вдало його знайомить із тогочасними вузловими подіями та героями, діяння яких ми маємо зрозуміти, осмислити й запам'ятати, щоби достовірно знати, хто ми та звідки.

Незаперечною окрасою книги є оригінальні переклади з польської мови, які зробив О. Сліпченко, літературно-поетичних творів двох знаменитих польських дипломатів Яна Дантишека (його вважають «батьком польської дипломатії», котрий запровадив шифри дипломатичного листування) й Анджея Кшицького, який увійшов до історії європейської дипломатії завдяки перетворенню Тевтонського ордена у васала Польщі й за те, що виступав за визнання Туреччини рівноправним партнером у складних хитросплетіннях відносин із Габсбургами та Москвою. Обоє творили вишуканий двір польської королеви Бони Сфорца.

Славне історичне місто Бар, що на Поділлі, здавна називали Ровом. Однак 1533 року, коли сюди зі столичного Кракова прибула королева Бона, яку Сигізмунд I Старий покарав за «деспотичність», воно й стало Баром. На честь її родового походження з південноіталійського містечка Барі, де спочивають мощі святого Миколая Мирлікійського. Скільки ж потрібно було перебрати документальних джерел, хронік, художних творів, аби, наприклад, ми дізналися не тільки про це, а й про особисте життя нової правительки, яка виявилася, як тепер кажуть, ефективною менеджеркою. Що вела господарство так само енергійно, як до того вона вдихнула «нове життя» в побут і протокольні звичаї зашкарублого до її приїзду польського королівського двору. Вона ініціювала моду на розведення невідомих доти в цій місцевості овочів. На столах знаті вперше з'явилися помідори, оливи, лимони, мигдаль, інжир, увійшли в гастрономічне вживання макарони, почали використовувати виделки. Сучасники відмічали також здібність молодої королеви оточувати себе талановитими людьми. Один із них писав: «Вона перенесла нас від часів неприборканої старої шляхти до сучасного способу життя, таким чином урівноваживши нас з італійцями у витонченості та з греками в науці». Хіба не цікаво, як італійського походження королева Польщі правила Поділлям? Чим не прояв перших ознак майбутнього глобалізування світу?

«Ефективна менеджерка» накопичила величезні багатства, з якими її син, також Сигізмунд, зрештою випроводив її подалі від неспокійного Кракова до рідного Барі. Та саме багатство її там і згубило, бо іспанський король теж був по-своєму «ефективним». Той мусив повернути Боні позичені гроші, але натомість вирішив, що куди дешевше буде оплатити її лікареві виконання деяких «рецептів».

На цьому епізоді рецензент зупинився детальніше лише для того, щоби показати, як скрупульозно та майстерно автор вимальовує всіх своїх багаточисельних героїв. Зокрема й черкаського старосту Євстафія (Остапа) Дашковича, який того ж 1533 року доповідав на сеймі в Пйотркуві власний план заснування на дніпровських порогах козацької фортеці, що не давала б татарам переправлятися на Лівобережжя.

У книзі, до речі, щедро ілюстрованій, читач може знайти й багато іншого цікавого матеріалу з історії дипломатичних служб, їхніх творців та виконавців. Зібрано справді унікальний, місцями, я би сказав, раритетний для читача матеріал із відповідної проблематики. З книги можна дізнатися про такі специфічні напрями дипломатії, як-от «будуарна дипломатія», «дипломатія подарунків», «кулінарна дипломатія». Тут пасує відомий вислів класика європейської дипломатії Талейрана: «Кращий помічник дипломата – це його кухар» (с. 329). До речі, О. Сліпченко є автором окремої монографії, присвяченої цій актуальній нині темі – «Дипломатическая кухня», яка нещодавно вийшла вже другим виданням.

А якими цікавими є нариси про дипломатів, котрі загинули внаслідок різноманітних причин на своєму посту, або тих, хто знову ж таки за різних обставин, здебільшого політичних, не повернулися на батьківщину, бо їх там очікувала неминуча страта; дипломатів-зрадників, яких уміло завербували представники спецслужб; дипломатів-розвідників, резидентів своїх спецслужб, які активно втручались у внутрішні справи країни акредитації для повалення там конституційного ладу; дипломатів-терористів. Словом, про всі типажі представників цієї неймовірної професії різних часів і народів – од Середньовіччя до наших днів у Європі, США, Франції, Італії, країнах Сходу, колишній Радянській імперії. Як то кажуть, із їхніми конкретними діями, «паролями і явками», успіхами й невдачами.

Чимало в книзі цікавих та нових фактів і глибоких роздумів автора щодо відомих мистецьких творів, зокрема Тарасових малюнків на «дипломатичні теми», ролі пам'яток історії та монументів у нашому сьогоденні. Світ справжнього дипломата – майже безмежний…

Книга «Умение помнить», без сумніву, є однією з найкращих у сучасній українській історіографії про суть і зміст дипломатичного фаху. На погляд рецензента, книга О. Сліпченка сміливо може претендувати при деякому її концептуальному переформатуванні (а такий задум є!) на роль навчального посібника із цієї професії, посібника добротного, з академічним наповненням. Адже зазначена праця містить неймовірно багатий історичний матеріал, насичена глибоким аналітичним аналізом, її легко читати (автору притаманний іронічно-критичний стиль викладання та розкриття серйозних проблем). Водночас книга просякнута глибокою любов'ю і вірою до України, до здобуття нами гідного, заслуженого місця у Європі та світі. Це – головний лейтмотив твору, що сам автор визначає так: «Уміння пам'ятати – не фізіологічна особливість людини, це передусім ознака її цивілізованості, глибокого розуміння подій та їхніх наслідків у широкому діапазоні загальнолюдських цінностей. Це й відчуття живого пульсу історії в найбуденніших, здавалося б, наших справах. За одночасного усвідомлення своєї органічної належності до долі країни та її народу».